

Како,

зашто,

*да ли,
када...*

**ЕВРОПСКА
УНИЈА?**

**Како,
зашто,
да ли,
када...
Европска унија?**

Како, зашто, да ли, када Европска унија?

девето, измењено и допуњено издање

Издавач

Република Србија

Влада

Канцеларија за европске интеграције

Аутор

Канцеларија за европске интеграције

Уредник

Ивана Ђурић

Лектор

Ана Петровић

Илустрације

Бранко Радовановић

ДЦ Графички центар, Београд

Графичка обрада и шtamпa

Графолик

Београд, 2017.

Тираж

2000 примерака

ISBN 978-86-84979-64-5

Девето издање шtamпaно уз финансијску подршку

Делегације Европске уније у Републици Србији

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

061.1EU(035)

341.217.02(4-672EU:497.11)(035)

341.176(4-672EU)(035)

341.232(4-672EU)(035)

КАКО, зашто, да ли, када --- Европска унија?

[припремила Канцеларија за европске интеграције ; илустрације Бранко Радовановић]. - 9., измењено и допуњено изд. - Београд : Влада Републике Србије, Канцеларија за европске интеграције, 2017 (Београд : Графолик). - 47 стр. : илустр. ; 20 x 22 cm

Тираж 2.000.

ISBN 978-86-84979-64-5

1. Србија. Влада. Канцеларија за европске интеграције

а) Европска унија - Приручници б) Европска унија - Придруживање - Србија - Приручници с) Европске интеграције - Приручници

COBISS.SR-ID 230786060

1	ЕВРОПСКА УНИЈА И НАЧИН ФУНКЦИОНИСАЊА	(7)
	1. Шта је Европска унија и када је настала?	(7)
	2. Које државе чине Европску унију?	(7)
	3. Има ли ЕУ устав?	(8)
	4. Ко је први дошао на идеју о уједињењу?	(8)
	5. Који су симболи Европске уније?	(9)
	6. Зашто се 9. мај слави као Дан Европе?	(9)
	7. Које су институције ЕУ?	(9)
	8. Како институције ЕУ међусобно сарађују?	(12)
	9. Која је разлика између Савета Европе и Европског савета?	(12)
	10. Који су задаци ЕУ?	(13)
2	ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ	(15)
	11. Шта је проширење Европске уније?	(15)
	12. Шта је потребно да нека држава постане чланица ЕУ?	(15)
	13. Шта је Процес стабилизације и придруживања?	(16)
	14. Шта су „Копенхагенски критеријуми“?	(16)
	15. Који су критеријуми за чланство у Европској унији?	(17)
	16. Који су кораци ка ЕУ; шта нашој земљи предстоји на путу ка пуноправном чланству у ЕУ?	(17)
	17. У чему је разлика између процеса придруживања и приступања ЕУ?	(18)
	18. Да ли држава чланица може да буде искључена из ЕУ?	(19)
	19. Да ли држава може да испуни из Европске уније?	(19)
3	ЗАШТО У ЕУ	(21)
	20. Шта Србија добија уласком у ЕУ?	(21)
	21. Шта је наша земља до сада добила од ЕУ?	(21)
	22. Да ли грађани Србије могу да у ЕУ путују без виза?	(22)
	23. Шта значи када се држава налази на лив. белој шенгенској листи?	(22)
	24. Шта подразумева слобода кретања у ЕУ?	(23)
	25. Да ли ће грађани наше земље моћи лакше да се запошљавају у ЕУ након приступа у чланство?	(24)
	26. Под којим условима ће грађани Србије моћи да гласају на изборима за Европски парламент?	(24)
	27. Каква су права трудница и породиља у Европској унији?	(24)

28. Да ли у ЕУ важи забрана пушења на јавним местима (у ресторанима, кафићима...)? (24)

29. Каква је социјална и здравствена заштита у чланицама Европске уније? (25)

4 СУВЕРЕНИТЕТ И ИНТЕГРИТЕТ (27)

30. Да ли ће Србија да изгуби национални идентитет уласком у Европску унију? (27)

31. У којој мери се држава која улази у ЕУ одриче суверенитет? (27)

32. Зашто неке европске државе нису желеле да уђу у ЕУ? (28)

5 УСКЛАЂИВАЊЕ ЗАКОНОДАВСТВА (29)

33. Шта представља појам ЕУ ацquis? (29)

34. Шта је усклађивање законодавства? (29)

35. Да ли Србија има правно регулисане односе са ЕУ? (29)

36. Шта је предмет преговора о чланству Србије у ЕУ? (30)

37. Да ли ћемо након уласка у ЕУ имати већу правну сигурност? (31)

38. Да ли улазак у ЕУ пружа могућност покретања парничних поступака пред европским судовима, уколико нисмо задовољни поступком или пресудом домаћих судова? Којем европском суду се обраћамо? (31)

39. Како ускладити правно регулисање и праксу? (31)

40. У којој мери ће након приступања ЕУ правни систем Републике Србије бити усклађен са прописима ЕУ? (32)

6 ЕВРО, ЗАЈЕДНИЧКО ТРЖИШТЕ (33)

41. Шта подразумевамо под појмовима „заједничко тржиште“ и „четири слободе“? (33)

42. Шта је евро? (34)

43. Који су критеријуми за увођење евра? (34)

44. Да ли ће се на територији наше земље увести евро као валута када уђемо у ЕУ? (34)

45. Који су економски услови за улазак у ЕУ? (34)

46. Каква су правила у ЕУ у вези са монополима? Да ли ће и даље постојати монополи у Србији? (35)

47. Како ће процес приближавања ЕУ утицати на наша предузећа? (35)

48. Да ли ћемо имати бољу економску ситуацију када уђемо у ЕУ? (35)

49. Ко сноси трошкове уласка наше земље у ЕУ? (36)

50. Које су краткорочне, а које дугорочне користи од уласка у ЕУ? (36)

51. Како ће улазак у ЕУ ућицаћи на животи́ни сїандард грађана? (36)
52. Хоће ли се повећаћи сїрана улаїања у наше комїаније и да ли ће се оїварати́ нове фабрике? (37)
53. Шїа ће бићи са царинама? (37)
54. Да ли је шачно да након уласка у ЕУ срїски їрадиционални їољоїривредни їроизводи (сиреви, ракија) неће моћи да се їродају на їржишїу? (37)
55. Да ли је у земљама ЕУ забрањено клање сїоке и їроизводња домаћих сїецијалиїеїа од меса у домаћинсївима? (38)
56. Да ли су у ЕУ дозвољени їроизводња и їромеї ГМО (їенїички модификованих орїанизама)? (38)
57. Да ли ће срїски їољоїривредни їроизвођачи, након їуноїравної члансїва, добићи исїи ниво субвенција као они у „сїарим“ чланицама ЕУ? (38)

- 7 ЈАВНО МЊЕЊЕ** (41)
58. Шїа наши грађани мисле о евроїским инїеїрацијама? (41)
59. Ко је више заинтересован за улазак у Евроїу – млађе или сїарије сїановнишїво? (41)

- 8 ЕУ И МЛАДИ, ОБРАЗОВАЊЕ** (43)
60. Како ће се улазак у ЕУ одразити на наше школсїво? (43)
61. Какве моїућносїи се указују сїуденїима уласком у ЕУ? (43)
62. Какве ће бићи моїућносїи за сїудирање у иносїрансїву када уђемо у ЕУ? (44)
63. Да ли ће диїломе наших школа моћи да се носїрификују када Србија уђе у ЕУ? (44)
64. Зашїо на нашим факулїеїима їочиње да се їрмењује Болоњска декларација, иако нисмо у ЕУ? (44)
65. Које су најїознаїије сїуденїске орїанизације у ЕУ? (45)

- 9 ЖИВОТНА СРЕДИНА** (47)
66. Који су шїо евроїски еколошки сїандарди? (47)
67. Да ли можемо да се уклоїимо у еколошке сїандарде Евроїске уније? (47)

Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије обавља стручне, административне и оперативне послове у вези са приступањем Републике Србије Европској унији, а међу њеним основним задацима су и приближавање појмова и идеје Европске уније домаћој јавности, ширење европских вредности и објашњавање грађанима неопходних реформи на путу ка чланству у Европској унији.

Стратегија комуникације Владе Републике Србије о процесу приступања Републике Србије Европској унији, коју координише и спроводи Канцеларија, има за циљ информисање различитих јавности о процесу европских интеграција наше земље, а пре свега о преговорима о чланству који су започели 21. јануара 2014. године, кроз разне видове ангажовања – од директних контаката са јавношћу, преко организовања медијски пропраћених догађаја, до (интерактивних) обука и семинара о питањима у вези са Европском унијом и процесом приступања Србије ЕУ, штампања публикација о европским интеграцијама, дигиталног комуницирања...

Брошура „Како, зашто, да ли, када... Европска унија?“ настала је управо с тим циљем и као резултат истраживања јавног мњења о томе шта наше грађане највише занима у вези с Европском унијом и која су питања о европској интеграцији наше земље њима најбитнија. Током рада наишли смо на велико интересовање за политичке теме, али и за бројна економска, социјална, еколошка питања. Ипак, најчешће постављана су била: шта нас стварно чека у Европи, да ли ћемо тада почети да живимо боље и које су личне користи за наше грађане од уласка у Европску унију?

Ова брошура је збир општих питања, на која смо покушали да дамо што једноставније одговоре, разумљиве широј јавности и грађанима који су – постављајући их и учествујући у анкети – несвесно учествовали у њеној изради. Надамо се да ћете, читајући ову брошуру, пронаћи одговоре на нека од питања која и вас занимају. Такође се надамо да ће вам она бити корисна за разумевање и усвајање основних појмова и идеја о Европи и о процесу приступања наше земље ЕУ, како бисмо сви заједно учествовали у остваривању тог важног циља.

У изради ове публикације учествовали су стручњаци Канцеларије за европске интеграције Владе Републике Србије.

ЕВРОПСКА УНИЈА И НАЧИН ЊЕНОГ ФУНКЦИОНИСАЊА

1

1. Шта је Европска унија и када је настала?

Европска унија (ЕУ) је наднационална заједница европских земаља, настала као резултат процеса сарадње и интеграције у периоду после Другог светског рата. Процес интеграције је започео 1951. године између шест држава (Белгије, Француске, Савезне Републике Немачке, Италије, Луксембурга и Холандије). Након више од педесет година и шест таласа проширења – 1973. Данска, Ирска и Велика Британија; 1981. Грчка; 1986. Португал и Шпанија; 1995. Аустрија, Финска и Шведска; 2004. Кипар, Чешка, Естонија, Летонија, Литванија, Мађарска, Малта, Пољска, Словачка и Словенија; 2007. Румунија и Бугарска, а потом и најновијег проширења 2013. ступањем Хрватске у чланство – Европска унија данас броји 28 држава чланица (заједно са Великом Британијом која у тренутку објављивања ове брошуре још увек није покренула процедуру за излазак из ЕУ).

Европска унија основана је у Мастрихту 1992. године Уговором о Европској унији (ступио на снагу 1993. године, када је завршен процес ратификације). Касније, 2009. године, ступањем на снагу Лисабонског уговора, Европска унија постала је јединствена целина са својством правног лица, што раније није био случај.

Основни циљеви ЕУ су: подржавање привредног и друштвеног развоја; потврђивање властитог идентитета на међународној сцени вођењем заједничке спољне и безбедносне политике (и постепено стварање заједничке одбрамбене политике, која може довести до заједничке одбране); заштита права и интереса држављана држава чланица увођењем држављанства ЕУ; очување и даљи развој Уније као простора слободе, безбедности и правде, на коме је слободно кретање лица обезбеђено уз паралелно усвајање одговарајућих мера из области контроле спољних граница, азила, имиграције и борбе против организованог криминала и очување тековина Заједнице.

2. Које државе чине Европску унију?

Европску унију чине: Аустрија, Белгија, Бугарска, Велика Британија, Грчка, Данска, Естонија, Ирска, Италија, Кипар, Летонија, Литванија, Луксембург, Мађарска, Малта, Немачка, Пољска, Португал, Румунија, Словачка, Словенија, Финска, Француска, Холандија, Хрватска, Чешка, Шведска и Шпанија.

3. Има ли Европска унија устав?

Европска унија је 2009. године привела крају опсежне институционално-функционалне реформе свог уређења. Ново уређење ЕУ је требало да се заснива на „Уговору о Уставу за Европу“, који би објединио и заменио све постојеће уговоре на којима почива устројство ЕУ, стављајући их ван снаге. Устав Европе је требало да ступи на снагу 1. јануара 2007. године, али до тога није дошло услед неуспеха референдума у Француској и Холандији, на којима су грађани ових држава чланица одбили да прихвате предложени уговор.

Као одговор на тако насталу кризу институција ЕУ, државе чланице су приступиле изради новог Уговора, који је потписан у децембру 2007. године у Лисабону, и који представља измене и допуне постојећих Уговора о оснивању Европске уније и Уговора о оснивању Европске заједнице (овај уговор је, ступањем на снагу новог Уговора из Лисабона, преименован у Уговор о функционисању Европске уније).

Лисабонски уговор је требало да ступи на снагу и почне са применом 1. јануара 2009. године, али су грађани Ирске на референдуму одржаном у јуну 2008. године одбили да га прихвате. И поред тога, процес његове ратификације је настављен у другим државама чланицама, а датум ступања на снагу померен је на 1. јануар 2010. године. Будући да је, после годину дана преговора унутар Европске уније, Ирска добила одређене гаранције и измене у односу на првобитни текст Лисабонског уговора, расписан је нови референдум на коме су 2. октобра 2009. године грађани Ирске са 67% гласалих „за“ - подржали Лисабонски уговор, тако да је ступио на снагу 1. децембра 2009. године.

Ступањем на снагу Лисабонског уговора, престала је да постоји подела ЕУ на три стуба. ЕУ чини јединствену целину са својством правног лица, што раније није био случај.

Значајне институционалне промене су - увођење функција Председника Европског савета и Високог представника за спољне послове и безбедносну политику, тзв. министра спољних послова ЕУ.

4. Ко је први дошао на идеју о уједињењу?

Идеја о европском уједињењу је стара. Многи филозофи и политичари размишљали су о овој идеји током векова, али за данашњу ЕУ посебно је значајна иницијатива за стварање уједињених европских држава, коју је 1946. године изложио Винстон Черчил, тадашњи британски премијер, у говору у Цириху, указујући да је француско-немачка сарадња основна претпоставка европског уједињења. Управо та сарадња Француске и Немачке у производњи угља и челика, која је омогућила заједничко управљање овим ресурсима и спречила евентуалне сукобе, окосница је плана који је француски министар спољних послова Робер Шуман изложио 9. маја 1950. године, а по идеји француског дипломате Жана Монеа. Уговор о Европској заједници за угаљ и челик потписан је 18. априла 1951, а ступио је на снагу 23. јула 1952. године. Потписале су га Белгија, Италија, Луксембург, Савезна Република Немачка, Француска и Холандија.

5. Који су симболи Европске уније?

Европски симболи су химна, застава и Дан Европе. Европска химна је *Oga ragos̄ii*. Диригент Херберт фон Карајан адаптирао је Бетовену Девету симфонију на захтев Савета Европе, који ју је прогласио свечаном песмом 1972. године. У Европској унији *Oga ragos̄ii* је химна од 1986. године. Застава ЕУ усвојена је 1986. године. Позадина заставе је плаве боје и симболизује небо на чијој површини се налази дванаест златних звездица, које представљају јединство народа Европе. Број звездица је сталан и не представља број држава већ симболизује савршенство, целовитост и јединство.

6. Зашто се 9. мај слави као Дан Европе?

Дан Европе се слави 9. маја. На овај дан 1950. године француски министар иностраних послова Робер Шуман представио је план за оснивање Европске агенције за угљ и челик – познат као Шуманова декларација – којим је почео процес постепене и функционалне интеграције европских држава. Истог дана, 1945. године, објављен је крај Другог светског рата и коначна победа над фашизмом у Европи. На самиту лидера ЕУ у Милану 1985. године одлучено је да се овај дан слави као Дан Европе.

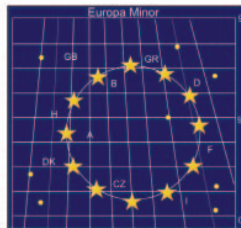
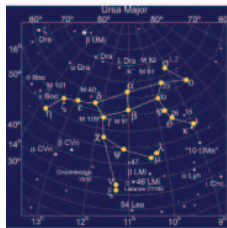
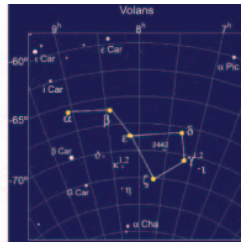
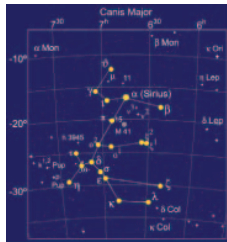
7. Које су институције ЕУ?

ЕУ има седам институција и два саветодавна тела. Институције су: Европски савет и Савет министара, у којима су представљени интереси држава чланица; Европска комисија која заступа интересе Уније; Европски парламент, у којем су представљени грађани Европске уније; Европски суд правде, Суд ревизора и Европска централна банка. Саветодавна тела су Економски и социјални комитет и Комитет региона.

Евројски савеј

Европски савет окупља шефове држава или председнике влада држава чланица Европске уније, председника Европске комисије и председника Европског савета. Састанци Европског савета организују се четири пута годишње, уз могућност сазивања посебних састанака. Уговором из Лисабона установљена је позиција председника Европског савета, који се бира на две и по године, чиме је замењен дотадашњи принцип председавања шефа државе или председника владе државе који се по систему ротације мења на сваких шест месеци.

Улога Европског савета је у доношењу политичких смерница и приоритета ЕУ. Европски савет нема овлашћења законодавног карактера, већ одлучује о питањима политичког карактера која захтевају усаглашавање интереса и ставова држава чланица.

Сазвежђа

Савеј Евројске уније/Савеј министара

Савет министара, који заступа интересе држава чланица, у процесу саодлучивања са Европским парламентом усваја законодавна акта; координише политике држава чланица (нпр. у областима економске политике, полицијске, правосудне и сарадње у кривичним стварима); развија заједничку спољну и безбедносну политику на основу стратешког оквира који утврђује Европски савет; закључује међународне уговоре у име Европске уније и усваја годишњи буџет Европске уније. Чине га министри држава чланица, који се састају у десет различитих формација, у зависности од теме која је на дневном реду заседања. Савет за опште послове и спољне односе, у којем су министри спољних послова, расправља о најважнијим питањима, док су за питања из појединих области задужени ресорни министри (нпр. за питања пољопривреде састају се министри пољопривреде).

Евројска комисија

Европска комисија (ЕК), најважнија извршна институција ЕУ, представља и штити интересе Уније. Европска комисија једина има право законодавне иницијативе: припрема одлуке Савета ЕУ и након усвајања их спроводи; надзире примену одлука и других прописа на територији држава чланица ЕУ; предлаже политике и програме активности Уније. Такође, обезбеђује спровођење оснивачких уговора и остваривање интереса ЕУ. Чланове Комисије споразумно одређују државе чланице, а њихов избор потврђује Европски парламент. Мандат комесара траје пет година. Комесари обављају своју дужност независно и у општем интересу Европске уније. Колегијум Комисије су до 2005. године чинили по два комесара из Велике Британије, Француске, Немачке, Италије и Шпаније и по један представник осталих десет држава чланица. Уговором из Нице (2001. године) промењен је састав ЕК, тако да данас свака држава има по једног комесара (укупно 28). У новом сазиву Европске комисије која је преузела дужност 1. новембра 2014. године је 28 комесара изабраних на пет година. Области надлежности комесара су: Правда, потрошачи и родна равноправност; Миграције и унутрашњи послови; Дигитална економија и друштво; Здравље и безбедност хране; Конкуренција; образовање, култура, млади и грађанство; Економски и финансијски послови, порези и царине; Финансијска стабилност, финансијске услуге и заједница тржишта капитала; Транспорт и свемир; Истраживање, наука и иновације; Запошљавање, социјална питања, вештине и кретање радне снаге; Унутрашње тржиште, индустрија, предузетништво и мала и средња предузећа; Трговина; Пољопривреда и рурални развој; Регионална политика; Климатске промене и енергија; Животна средина, поморска питања и рибарство; Хуманитарна помоћ и кризни менаџмент; Европска суседска политика и преговори о проширењу; Међународна сарадња и развој.

Седиште Европске комисије је у Бриселу. У ЕК је запослено око 33.000 службеника (у Бриселу, Луксембургу, затим у остатку ЕУ и државама које нису чланице ЕУ).

Европски парламент

Европски парламент представља 507,4 милиона грађана Европске уније и има 751 посланика. Посланици представљају бираче и групишу се по политичкој оријентацији, а не према националној припадности. Основна улога Парламента је политичка контрола, као и именовање и разрешавање чланова Европске комисије. Савет министара и Европска комисија обавезни су да извештавају Парламент о свом раду. Такође, у процесу одлучивања, Савет министара од Парламента тражи мишљење, без кога не може да одлучује. ЕП доноси годишњи буџет и контролише његову примену, заједно са Саветом министара. Седиште Парламента је у Стразбуру, иако се све већи број заседања одржава у Бриселу.

Европски суд правде

Европски суд правде тумачи право ЕУ и стара се о његовој једнообразној примени у свим државама чланицама. У ограниченом обиму, Европски суд правде је надлежан и за друге области из делокруга ЕУ. Суд одлучује у случајевима које покрећу државе чланице, институције ЕУ, као и правна и физичка лица која су искористила све могућности које им пружа национално законодавство и када им се национални судови обраде за претходно мишљење. Европски суд правде има 28 судија (колико и чланица) и девет јавних правобранилаца, са мандатом од шест година. Седиште Суда је у Луксембургу.

8. Како институције ЕУ међусобно сарађују?

У процесу сарадње институција Европске уније огледа се и сва сложеност њеног функционисања. Главни учесници овог процеса су Европски савет, Савет министара, Европска комисија, Парламент, Суд правде и два комитета (Економски и социјални комитет и Комитет региона). Европска комисија једина може да предлаже прописе ЕУ. О предлогу Европске комисије одлучују Савет министара и Европски парламент у одговарајућој законодавној процедури.

9. Која је разлика између Савета Европе и Европског савета?

Савет Европе и Европски савет не треба мешати. Савет Европе је европска међународна организација, коју су 1949. године основале Белгија, Велика Британија, Данска, Ирска, Италија, Луксембург, Норвешка Француска, Холандија и Шведска. Главни задатак Савета Европе је подстицање демократије, поштовања људских права и владавине права у државама чланицама. Такође, Савет Европе се брине о промовисању европског културног идентитета и суочавању са актуелним проблемима европског друштва, као што су ксенофобија и расизам. Као најстарија политичка организација у Европи, окупља 47 држава чланица, које имају око 800 милиона становника. Србија је чланица Савета Европе од 3. априла 2003. године. Седиште Савета Европе је у Стразбуру.

Европски савет је једна од институција Европске уније, који окупља шефове држава или влада држава чланица Европске уније, председника Европске комисије и председника Европског савета. Шефови држава или влада земаља ЕУ састају се, по правилу, четири пута годишње, како би расправљали о питањима битним за Унију и дали политички подстицај за даље активности. То политичко тело има кључну улогу у усаглашавању интереса и ставова држава чланица.

10. Који су задаци ЕУ?

Основни задаци ЕУ одређени су одредбама Оснивачких уговора ЕУ, које прецизирају да је задатак Уније да унапређује складан и уравнотежен привредни развој, трајни и неинфлаторни раст уз поштовање животне средине, висок ниво запослености и социјалне заштите, да подиже ниво и квалитет живота, јача привредну и друштвену повезаност и солидарност међу државама чланицама. Ти задаци се испуњавају стварањем заједничког тржишта и економске и монетарне уније, као и спровођењем заједничких политика и активности.

*Јавља ми се да вас очекује велико и весело друштво.
Све вам зависи од рага*

2

ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

11. Шта је проширење Европске уније?

Проширење Европске уније је израз који се користи за процес пријема у чланство нових држава. Проширење првобитне Заједнице шесторице – Француске, Немачке, Италије, Холандије, Белгије и Луксембурга – на данашњу ЕУ од 28 земаља одвијало се у неколико кругова. Прво проширење догодило се 1973. године, када су ЕЗ приступиле Велика Британија, Ирска и Данска. Следећи талас проширења одиграо се 80-их година приступањем Грчке 1981. године, те Шпаније и Португала 1986. године. Године 1995, уласком држава Европског удружења слободне трговине (ЕФТА) – Аустрије, Шведске и Финске – ЕУ се шири на 15 држава чланица. Највећи талас проширења догодио се 2004. године, када су 10 држава – Пољска, Чешка, Мађарска, Словенија, Словачка, Естонија, Летонија, Литванија, Кипар и Малта – постале чланице ЕУ. После уласка Бугарске и Румуније у ЕУ 1. јануара 2007. године, Хрватска је постала 28. чланица 1. јула 2013. године.

Статус кандидата за чланство у ЕУ имају Турска, Македонија, Црна Гора, Србија и Албанија.

12. Шта је потребно да нека држава постане чланица ЕУ?

Да би држава постала чланица ЕУ, она мора да поднесе Европској комисији захтев за чланство, који је праћен захтевом за оценом усклађености правног и економског система те државе у односу на критеријуме из Копенхагена. Молби за чланство претходи закључивање и спровођење Споразума о стабилизацији и придруживању, као припремна фаза. Након тога, Савет ЕУ тражи мишљење (фр. avis) Комисије, које може бити позитивно или негативно. Ово мишљење није обавезујуће за Савет. Преговори о чланству могу да почну након политичке одлуке Европског савета да држава кандидат може да започне са преговорима за улазак у ЕУ. Европска унија усваја преговарачки оквир којим се одређују принципи, суштина и поступци за вођење преговора и на основу кога се сазива састанак прве међувладине конференције, што представља формални почетак преговора.

Након формалног отварања преговора, спроводи се скрининг (screening), односно поступак провере и оцене усаглашености законодавства државе кандидата са законодавством ЕУ. Скрининг се обавља за свако преговарачко поглавље. Процес преговора, који у суштини значи процес усаглашавања законодавства државе кандидата са правним тековинама ЕУ, обавља се у комуникацији између надлежних институција ЕУ и државе кандидата, а формално се преговори о појединим поглављима отварају и привремено затварају у оквиру састанака међувладине конференције. Преговоре води Председништво ЕУ (које се мења сваких 6 месеци), у име држава чланица, а у сарадњи са Европском комисијом.

Преговори су завршени када се постигне усаглашеност државе кандидата и ЕУ у свих 35 поглавља и када то потврди и Европски савет, што представља и акт формалног завршетка преговора. Након формалног завршетка преговора, израђује се Уговор о приступању ЕУ. Када се Уговор потпише, отпочиње процес његове ратификације – како у држави кандидату, тако и у свим државама чланицама. У зависности од уставног уређења државе кандидата, може се спровести и референдум, као један од инструмената ратификације. Након завршетка процеса ратификације Уговора о приступању, држава кандидат постаје чланица ЕУ.

13. Шта је Процес стабилизације и придруживања?

Процес стабилизације и придруживања (ПСП) представља посебну врсту регионалног приступа Европске уније државама западног Балкана. Албанија, Босна и Херцеговина, Македонија, Србија и Црна Гора и Хрватска по први пут су добиле прилику да, на основу њима прилагођеног приступа, постану чланице Уније. Суштину ПСП представља: потписивање и спровођење Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), како би се – успостављањем посебне врсте уговорних односа – оснажила сарадња са земљама региона. ССП су прилагођени приликама сваке од држава, имајући у виду њене специфичности, а рокови за почетак преговора о закључивању ССП и за његову реализацију разликују се од случаја до случаја.

Процес стабилизације и придруживања, осим што садржи подстицаје у виду различитих програма помоћи, поставља и одређене економске и политичке услове, тј. испуњавање критеријума из Копенхагена.

14. Шта су „Копенхагенски критеријуми“?

Копенхагенске критеријуме дефинисао је Европски савет у Копенхагену 1993. године. Потенцијалне чланице, а самим тим и земље Западног Балкана, морају да усмере политички, економски и институционални развој ка вредностима и моделима на којима се темељи ЕУ. Те вредности су демократија, поштовање људских права и тржишна економија.

Ови критеријуми су допуњени на Самиту у Мадриду 1995. године, те државе кандидати сада морају да испуне и критеријум постојања административних капацитета и ефикасног система државне управе, који су неопходни за спровођење правних тековина ЕУ и других обавеза које произлазе из чланства у Европској унији.

15. Који су критеријуми за чланство у Европској унији?

Свака европска држава која поштује начела слободе, демократије, поштовања људских права и основних слобода и владавине права може да затражи чланство у Европској унији. Услови за чланство су следећи:

- ✓ Стабилност институција државе кандидата, које обезбеђују демократију, владавину права и поштовање људских и мањинских права;
- ✓ Постојање функционалне тржишне привреде, способне да издржи конкуренцију на јединственом европском тржишту
- ✓ Способност преузимања обавеза које произлазе из чланства у ЕУ, укључујући спровођење циљева политичке, економске и монетарне уније;
- ✓ Усвајање правних тековина Европске уније (*EU Acquis*) и њихово делотворно примењивање кроз одговарајуће административне и судске структуре.

16. Који су кораци на путу ка пуноправном чланству у ЕУ?

1. Студија изводљивости, коју је наша земља добила 5. априла 2005. године, изражава процену спремности Србије да започне преговоре са ЕУ о Споразуму о стабилизацији и придруживању. Реч је о усаглашеном документу који садржи позитивно мишљење о економским, политичким, демократским и институционалним претпоставкама по европским стандардима, који омогућава да ти преговори почну. Студија је прва од неколико фаза на путу европских интеграција.

2. У преговорима о закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању, Европска унија и држава преговарач утврђују дужину прелазног периода за стварање зоне слободне трговине са ЕУ, као и оквирни рок за усклађивање законодавства у приоритетним областима са правним тековинама ЕУ. Када се преговори успешно заврше, следи потписивање и спровођење Споразума у периоду који у договору одреде Европска комисија и држава која јој приступа. Преговори о закључењу споразума нису преговори о чланству у ЕУ.

3. Споразум о стабилизацији и придруживању је међународни уговор између Европске уније и држава Западног Балкана, који уједно представља програм реформи које свака држава треба да спроведе како би стекла статус кандидата за чланство у ЕУ. ССП је заснован на поштовању демократије и људских права, владавине права и тржишне економије. ССП успоставља правни оквир којим се утврђују односи државе потписнице и ЕУ у областима слободног кретања људи, роба, услуга и капитала, правосуђа и унутрашњих послова, конкуренције, финансијске

сарадње, усклађивања закона и другим. Неопходно је да ССП буде ратификован у земљи кандидату и у свим државама чланицама ЕУ. До ратификације се примењује Прелазни споразум, који омогућава неометане економске односе те државе са ЕУ. ССП са Србијом је потписан 29. априла 2008. године, а ступио је на снагу 1. септембра 2013. године, чиме је Србија постала придружена чланица ЕУ.

4. Споразум о стабилизацији и придруживању спроводи се у периоду који је договорен током преговора за закључивање Споразума. У том периоду, који је у случају Србије износио шест година, остварују се преузете обавезе, пре свега либерализација трговине и усклађивање законодавства.

5. Званичну кандидатуру за чланство подноси придружена држава која жели да постане пуноправна чланица ЕУ. Држава од Европске комисије добија упитник о мерама које треба да предузме како би постала чланица Уније. Након што добије одговоре на упитник, ЕК даје мишљење – avis – о спремности те државе да отпочне преговоре о чланству. Коначну одлуку о статусу кандидата доноси Европски савет. Србија је кандидатуру за чланство у ЕУ поднела 22. децембра 2009. године.

6. Преговори о чланству у ЕУ – Преговара се о обавезама које нису укључене у ССП, пре свега о роковима у којима ће држава кандидат да испуни критеријуме неопходне за чланство у ЕУ. Критеријуми су дати, а преговара се само о роковима њиховог испуњења, које зависи од спремности државе кандидата. Предмет преговора су области попут учешћа у раду заједничких институција (број посланика у Европском парламенту, број гласова у Савету министара, итд), заједничка пољопривредна политика, регионалне и структурне политике, економска и монетарна унија и буџетске политике и др. По завршетку преговора, потписује се Уговор о приступању, који предвиђа тачан датум од којег почиње пуноправно чланство у ЕУ.

Србија је отпочела преговоре о приступању са Европском унијом на Првој међувладиној конференцији, одржаној 21. јануара 2014. године у Бриселу.

7. Пуноправно чланство у ЕУ – Од тренутка ступања у пуноправно чланство за нову државу чланицу важе сва права и обавезе које произлазе из Уговора о приступању. Овај уговор предвиђа прелазне рокове за потпуно преузимање одређених права и обавеза, као што су, на пример, преузимање евра и слободно кретање радника.

17. У чему је разлика између процеса придруживања и приступања Европској унији?

Придруживање Европској унији треба разликовати од приступања. За разлику од пуног чланства, придруживање не садржи два елемента: субјективни (недостаје воља уговорних страна да заснују однос припадности Унији) и објективни (придружена држава не учествује у формирању воље Уније). Споразум о стабилизацији и придруживању не заснива однос припадности Унији, већ представља уговорну сарадњу са нечланицама, за разлику од Уговора о приступању, којим држава улази у круг држава чланица са једнаким правима и обавезама. Пре доношења коначне одлуке, Савет тражи став Комисије о приступању (који га не обавезује), а

такође је потребно да се са пријемом сагласи Европски парламент апсолутном већином гласова својих чланова. Након сагласности Европског парламента и Савета, Споразум о приступању потписују шефови држава и влада. Споразум захтева да га ратификују све државе чланице, у складу са својим уставноправним прописима. Поступак приступања је окончан кад се депонује ратификациони инструмент.

18. Да ли држава чланица може да буде искључена из ЕУ?

Искључивање државе чланице из ЕУ је апсолутно немогуће. Међутим, у случају да држава чланица, с намером и у дужем периоду, не поштује обавезе из уговора или основне циљеве и принципе Уније, могу јој бити суспендована права која има по основу чланства. Та држава остаје чланица Уније са свим обавезама које проистичу из чланства.

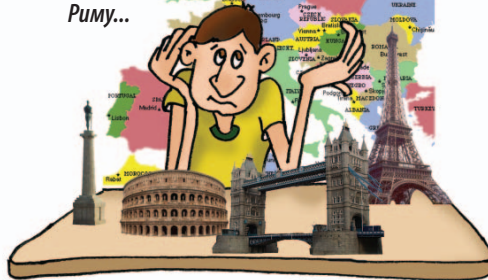
19. Да ли држава може да иступи из Европске уније?

Са искључиво правног становишта, не постоји ништа што може зауставити једну земљу која је чланица ЕУ да иступи из Уније. Држава постаје чланица потписивањем Уговора о приступању и његовом ратификацијом. На исти начин на који институција која је одговорна за то усваја уговор о приступању ЕУ (у случају Србије, Народна скупштина), она може и да донесе одлуку о иступању из ЕУ. По међународном праву, државе имају право да приступају споразумима, али и да из њих иступају. Међутим, правом ЕУ до 2009. године није била предвиђена процедура по којој држава може да иступи из ЕУ. При томе треба имати у виду да такав поступак не би имао само правне последице, већ и оне политичке и економске природе.

Ступањем на снагу Уговора из Лисабона 1. децембра 2009. године, дефинисана је процедура напуштања ЕУ. Члан 50 Уговора о Европској унији, након измена на основу Лисабонског уговора, предвиђа: 1) да се свака држава чланица може повући из Уније у складу са својим уставним правилима; 2) да држава чланица која одлучи да се повуче обавештава о својој намери Европски савет. Суштина овог члана је да се приликом иступања из ЕУ дефинишу односи ЕУ и бивше чланице у областима које су у надлежности ЕУ.

Прва земља чланица која ће искористити могућност иступања из Европске уније биће Уједињено Краљевство. На референдуму о чланству у Европској унији, који је одржан 23. јуна 2016. године, гласало је више од 30 милиона британских грађана. Резултати су показали да је 51,9% њих било опредељено за излазак из ЕУ, док је 48,1% гласало за останак у овој заједници. Након референдума тадашњи премијер Дејвид Камерон поднео је оставку, а нова британска влада премијерке Терезе Меј треба да покрене и води поступак иступања који је дефинисан чланом 50 Уговора из Лисабона. Од момента покретања процедуре предвиђене овим чланом, Уједињено Краљевство ће имати две године да оконча процес преговора о иступању из ЕУ.

И иде сад да радим?
У Паризу,
Лондону,
Риму...

Вечито неки проблеми са
зайослењем!

3

ЗАШТО У ЕУ

20. Шта Србија добија уласком у ЕУ?

Србија је приступање Европској унији дефинисала као приоритетан и дугорочан стратешки циљ. Остварење овог циља омогућиће Србији учешће у развоју европске и светске економије, политике и културе. Србија ће као чланица добити право да учествује равноправно са другим чланицама ЕУ у доношењу европских политика. Србија ће постати интегрални део јединственог тржишта ЕУ, што ће допринети привредном развоју државе. Србија ће такође добити приступ Кохезионом и Структурним фондовима ЕУ. Границе ће бити формалност и грађани ће моћи слободно да се крећу по целој ЕУ.

Имајући у виду кашњење у процесу транзиције за државама источне и средње Европе и тежину реформи које морамо да спроведемо, ЕУ је не само циљ, већ и средство и партнер који на овом путу помаже уређењу наше земље и друштва.

21. Шта је наша земља до сада добила од ЕУ?

Европска унија је највећи донатор бесповратних средстава у Србији. У периоду од 2001. до 2016. године када је била обележена и петнаестогодишњица партнерства Србије и Европске уније, наша земља је добила више од три милијарде евра бесповратних средстава из претприступних фондова ЕУ. Финансијска помоћ је утрошена за програме и пројекте у Србији који су подстакли развој и конкретне реформе и донели корист грађанима у бројним секторима - од здравства, енергетике, заштите животне средине, образовања, социјалне заштите, културе, медија и цивилног друштва, правосуђа и унутрашњих послова, локалног развоја, иновација и конкурентности, пољопривреде до помоћи поплавленим подручјима у нашој земљи.

Помоћ Европске уније је започела у марту 2001. године кроз програм КАРДС, односно Програм помоћи заједнице за обнову, развој и стабилизацију. Програм КАРДС је 2006. замењен Инструментом за претприступну

помоћ (ИПА) који је трајао до 2013. године. „Наследник“ овог програма, ИПА II, Србији ће донети нових 1,5 милијарди евра у периоду од 2014. до 2020. године. Ова средства биће усмерена на најважније секторе државе и друштва са циљем да подржи припреме Србије за чланство у Европској унији.

Додатно, из средстава регионалног ИПА инструмента (ИПА за више држава) обезбеђује се финансирање Програма прекограничне и транснационалне сарадње.

22. Да ли грађани Србије могу да у ЕУ путују без виза?

Од 19. децембра 2009. године, грађанима Србије више није потребна виза да би путовали у 26 држава чланица Европске уније, као и у четири земље које нису чланице ЕУ, а које су део шенгенског простора. Грађани Србије, који имају биометријски пасош, сада могу слободно да путују у ове земље, у краће посете у трајању до 90 дана, сваких шест месеци, без обзира да ли је реч о пословном путовању, усавршавању или о туристичкој посети. Шенгенски споразум је до сада потписало 26 чланица ЕУ, осим Велике Британије и Републике Ирске.

Потписнице Шенгена су и Исланд, Норвешка, Лихтенштајн и Швајцарска, иако нису чланице ЕУ. Румунија, Бугарска, Хрватска и Кипар још увек нису чланице Шенген зоне.

23. Шта значи када се држава налази на тзв. белој шенгенској листи?

Од тренутка када је Европска унија либерализовала визни режим према Републици Србији, грађани наше земље могу само са пасошем да путују у државе чланице Шенген зоне. По новим правилима, особе са српским пасошима могу да остану у земљама шенгенског простора (све земље чланице ЕУ, осим Велике Британије и Ирске, као и са потписницима Шенгенског споразума који су ван ЕУ – Швајцарска, Норвешка, Лихтенштајн и Исланд) максимално до 90 дана од дана уласка, а у оквиру периода од 180 дана. Тај период се рачуна од тренутка када први пут уђете на територију Шенген зоне, а у оквиру наведених 180 дана. Нова правила важе само за путовања. Она не омогућавају грађанима Србије да живе, нити да се запосле у некој од земаља ЕУ.

За особе које имају биометријске пасоше не постоје додатни финансијски или административни захтеви да би слободно могли да путују у шенгенске земље. Међутим, сва стандардна правила за улазак држављана трећих земаља приликом уласка у шенгенски простор и даље су на снази. На граници, од путника се може тражити да докажу поседовање средстава за путовање и издржавање током боравка у шенгенском простору. Од путника се, такође, може тражити и да прецизирају место боравка (да покажу хотелску резервацију или да наведу адресу на којој ће боравити). Пограничне власти земаља чланица шенгенског споразума имају право да не одобре улазак особи уколико ови захтеви нису испуњени и доносе коначну одлуку о одобрењу уласка у земљу.

24. Шта подразумева слобода кретања у ЕУ?

Држављани земље чланице ЕУ могу да путују у било коју земљу ЕУ, а да им је за то довољан само важећи пасош или лична карта. Држављанин ЕУ није обичан туриста или путник, већ су му загарантована одређена права, као што су могућност уласка и привременог боравка у свакој земљи чланици. На путовањима у земље ван Европске уније, грађанин ЕУ може да користи услуге, да тражи помоћ или конзуларну заштиту било које државе ЕУ ако у земљи у којој се налази не постоји амбасада или конзулат државе из које долази. Држављани земље која је чланица Европске уније имају могућност боравка у било којој другој земљи ЕУ, без обзира на професију или економску ситуацију. Ипак, постоје одређени услови и ограничења.

Поред права привременог боравка у другој земљи ЕУ (ради одмора или пословно), грађани имају право да иду у другу државу ЕУ да би радили, а могу тамо и да буду насељени за стално, ако су запослени или samozапослени.

Студенти морају да имају здравствено осигурање и довољно је да сами напишу изјаву о својим финансијским изворима. Незапослени имају право да живе у другој земљи Европске уније док су у потрази за послом (то се, за већину земаља чланица, односи на период од шест месеци, док неке земље још имају лимит од три месеца). Без обзира колико дуго тражи посао, од страног држављанина нико не може да захтева да напусти земљу, ако докаже да још увек озбиљно тражи посао и да има реалну шансу да га нађе.

Дозволе боравка:

- за боравак од највише три месеца нема потребе за било каквом визом или дозволом боравка – довољна је само важећа лична карта или пасош;
- ко остаје између три месеца и годину дана и има привремени посао, или привремено нуди своје услуге као samozапослени, добија боравишну дозволу за тај период;
- у свим другим случајевима, подноси се пријава за боравишну дозволу, на коју сви држављани ЕУ имају право.

Пренос личне имовине:

Приликом селидбе из једне у другу земљу ЕУ, може се преносити лична имовина без икаквих забрана или плаћања царина и пореза. Ипак, земље ЕУ могу да траже плаћање таксе за регистрацију аутомобила или да забране уношење неких производа, као што су оружје и муниција.

Миџрације:

Етничке разлике, култура и традиција земаља чланица, као и разлике у језику, остају баријере за слободно кретање људи унутар ЕУ. То је највећи разлог што већина становника ЕУ остаје да живи у границама своје државе и што се само два одсто становништва стварно преселило у неку другу државу Европске уније, без обзира на могућност да то уради.

25. Да ли ће грађани наше земље моћи лакше да се запошљавају у ЕУ након пријема у чланство?

Држављани Европске уније имају право да раде у било којој од земаља чланица. Такође, право Уније им гарантује да неће бити дискриминисани на радном месту. Могу се пријавити на било који конкурс за посао који је изашао у било којој земљи ЕУ. Имају право да буду изабрани за неки посао у другој држави чланици, као и сви грађани те земље. Поред радних места у приватном сектору, већина послова у државној служби (здравство, образовање и јавне службе – пошта и телекомуникације, телевизија и радио, јавни саобраћај – авио и водени саобраћај), као и истраживања у цивилне сврхе – отворена су за све држављане ЕУ. Међутим, овде би требало да наведемо пример Мађарске, Пољске, Словачке и Словеније – тада нових држава чланица – од којих је у преговорима о чланству Европска унија тражила (и добила) прелазни период до 2013. године за примену прописа о слободном кретању радника, како не би дошло до потешкоћа на тржиштима рада дотадашњих држава чланица. Слично је било и са Бугарском и Румунијом. То значи да ће могућност запошљавања наших држављана одмах по приступању Унији зависити од исхода преговора које ће наша земља водити са ЕУ у области слободног кретања радника.

26. Под којим условима ће грађани Србије моћи да гласају на изборима за Европски парламент?

Када су у питању избори за Европски парламент, ко се одлучи да гласа у земљи у којој тренутно живи, губи право да гласа у својој матичној земљи, али наравно само на тим изборима за Европски парламент. Разлог је врло једноставан. Када бисте могли да гласате у обема земљама, то би значило да имате два гласа.

27. Каква су права трудница и породиља у Европској унији?

Жене су у Европској унији заштићене правом ЕУ и националним правом од економских и социјалних ризика који су у вези са трудноћом, и тим прописима регулисано је да трудноћа не сме да буде искоришћена као изговор за дискриминацију на радном месту. Право Уније гарантује женама низ специфичних права, која имају за циљ да заштите здравље жене на радном месту, да обезбеде потребан период породиљског одсуства, као и да заштите труднице од отпуштања. При томе, законодавство ЕУ прописује минимум стандарда заштите трудница и породиља којих су државе чланице дужне да се придржавају, али свака држава има могућност да кроз своје домаће законодавство те стандарде унапреди.

28. Да ли у ЕУ важи забрана пушења на јавним местима (у ресторанима, кафићима...)?

У Европској унији не постоји пропис којим се забрањује пушење у ресторанима; ова област регулисана је националним законодавствима. Године 1989. усвојена је Резолуција којом се позивају државе чланице да предузму појединачне акције о забрани пушења на јавним местима као што су болнице, школе, биоскопи, позоришта или

аеродроми. Такође, овом резолуцијом позване су државе чланице да јасно одреде простор резервисан за пушаче. До 2016. године је 17 земаља чланица донело прописе о забрани пушења у баровима и ресторанима, док девет земаља у потпуности забрањује пушење у овим просторима.

Тамо где се сукобљавају интереси пушача и непушача, право на здравље непушача има предност. У Европској унији сваке године око 650.000 људи умре од болести повезаних са пушењем. Политика ЕУ усмерена на смањење броја пушача, а самим тим и броја оболелих од последица пушења, креће се првенствено од пропагирања штетности дуванског дима. Због тога је, 1. јуна 2004, Европски савет прихватио Конвенцију о контроли дувана, коју је донела Светска здравствена организација и која представља први глобални здравствени споразум. Наведена конвенција је на снази у ЕУ од фебруара 2005. године.

29. Каква је социјална и здравствена заштита у чланицама Европске уније?

У развијеним земљама ЕУ троши се и до $\frac{1}{4}$ националног БНП на програме социјалне заштите, а програми обухватају целокупно становништво. Резултати се огледају у високом посечном животном веку, што је најзначајнији индикатор развијености социјалне политике у једној земљи. На пример, у већини земаља ЕУ животни век је преко 80 година (просек у ЕУ је 83 година за жене и 77,5 за мушкарце), што говори о квалитету свакодневног живота, здравственој превенцији и уопште развијеним програмима здравствене заштите. У Србији је животни век краћи – 77 година за жене и 72 година за мушкарце.

Тужићу ше Првом
ойшћинском

Ти ћеш у Стразбур на суд

4

СУВЕРЕНИТЕТ И ИНТЕГРИТЕТ

30. Да ли ће Србија да изгуби национални идентитет уласком у Европску унију?

У Уговору о ЕУ изричито је наведено да „Унија поштује национални идентитет држава чланица“. ЕУ се и залаже за „јединство у различитости“, односно помоћ државама у очувању њихових посебности у различитим културним изразима. Земље са приближним бројем становника као Србија, као што су Грчка и Бугарска, очувале су сва обележја националног идентитета, попут језика и културе. Исто важи и за све друге језике који су у употреби у ЕУ. Званични језик сваке државе чланице је у исто време званични језик Уније, тако да ће по уласку наше земље у ЕУ и српски језик постати званични језик, а ћирилица је већ званично писмо (суседна Бугарска је чланица ЕУ). Пример за то је да је, након уласка Бугарске у ЕУ, Европска централна банка пустила у оптицај новчаницу од 5 евра која је исписана и ћириличним писмом.

31. У којој мери се држава која улази у ЕУ одриче суверенитета?

Државе чланице су пренеле неке надлежности на ЕУ, како би се делотворније одлучивало и регулисале области у којима се заједничким одлукама и активностима може да постигне више него што би свака држава могла да постигне појединачно.

Уласком у Европску унију, наша земља ће пренети остваривање дела државног суверенитета на ниво заједничког одлучивања у ЕУ. То се односи на области које су у искључивој надлежности Уније, као што су унутрашње тржиште, царинске тарифе, економска и монетарна унија, заједничка пољопривредна политика, заштита животне средине и др. То не значи да се Србија тог суверенитета одриче, већ га делегира Европској унији на чије одлуке ће и сама утицати. Наша земља ће на тај начин усклађивати своје активности и одлуке са другим државама чланицама ради остваривања заједничких интереса.

Учлањењем у ЕУ Србија добија место за преговарачким столовима у ЕУ, где ће заједно са свим осталим чланицама и под истим условима одлучивати о заједничкој будућности Уније. Заједничко одлучивање се односи

само на области које су у заједничкој надлежности, у којима државе имају више користи ако раде заједно него свака појединачно. Велики део области и даље остаје у искључивој надлежности држава чланица.

Грађани Србије ће такође добити и држављанство ЕУ и директно бирати сопствене представнике за Европски парламент, моћи ће да се на српском језику обрате европским институцијама и да учествују у консултативним процесима при доношењу одлука које организују европске институције.

32. Зашто неке европске државе нису желеле да уђу у ЕУ?

До сада су се грађани Норвешке и Швајцарске на референдумима изјаснили против уласка у ЕУ. Иако је Швајцарска 1992. године предала молбу за чланство у ЕУ, на референдуму је више од 50 одсто Швајцараца гласало против. Главни разлози били су бојазан да ће издаци за мање развијене чланице бити већи од очекиваних користи, страх да би пољопривредни сектор у Швајцарској био угрожен чланством у Унији, забринутост због губитка традиционалне неутралности, као и страх од губитка високог нивоа стечених права грађана да одлучују путем референдума и у случајевима у којима је у ЕУ одлучивање препуштено институцијама ЕУ (Савет, Европски парламент). Треба нагласити да је Швајцарска потписала и ратификовала споразум којим се омогућава слободно кретање људи.

Ове земље већ имају у потпуности уређен политички систем и поштују европске стандарде у разним областима или их, као, рецимо, Норвешка у области екологије, увелико превазилазе. Такође, обе државе су чланице Европске економске заједнице, те тако имају уговорне односе са ЕУ и учествују у формирању економских политика Европске уније.

5

УСКЛАЂИВАЊЕ ЗАКОНОДАВСТВА

33. Шта представља појам *EU acquis*?

Израз *EU Acquis* означава правне тековине ЕУ, односно скуп права и обавеза који све државе чланице обавезује и повезује у ЕУ. *Acquis* представља шири појам од класичног схватања права, с обзиром на то да обухвата: садржај, начела и политичке циљеве оснивачких уговора, законодавство усвојено применом оснивачких уговора и пресуда Европског суда правде, декларације и резолуције које је усвојила ЕУ, мере које се односе на заједничку спољну и безбедносну политику, правосуђе и унутрашње послове, међународне уговоре које је закључила ЕУ, као и уговоре између земаља чланица на подручју деловања ЕУ (конвенције).

Свака држава чији је циљ чланство у ЕУ, па тако и Србија, мора да прихвати одредбе Оснивачких уговора и усвоји правне тековине ЕУ.

34. Шта је усклађивање законодавства?

Усклађивање је усаглашавање домаћих прописа са правом ЕУ, како би се омогућила лакша комуникација и трговина. Усвајањем права и стандарда ЕУ, наша привреда постаће привлачнија за директна страна улагања, а домаћи производи биће конкурентнији на тржишту ЕУ. То ће довести до развоја привреде, а самим тим до побољшања животног стандарда грађана Србије.

35. Да ли Србија има правно регулисане односе са ЕУ?

Народна скупштина Републике Србије је 9. септембра 2008. године ратификовала Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) и Прелазни трговински споразум. Тиме је формално завршен процес који је започео 10. октобра 2005. године, када су отворени преговори за закључење овог споразума између Републике Србије, са једне стране, и Европских заједница и њихових држава чланица са друге стране. ССП и Прелазни споразум су парафирани 7. новембра 2007. године, а потписани 29. априла 2008. године.

Споразумом, који је Србија почела једнострано да примењује 1. фебруара 2009. године, створена је зона слободне трговине између Србије и ЕУ у периоду од шест година. Рок за либерализацију трговине је одређен у складу са способношћу српске индустрије и пољопривреде да се прилагоде слободној трговини, али и са жељом Србије за што бржим завршетком реформи и приступањем ЕУ. Обавеза Србије састоји се у постепеном укидању царина на увоз робе пореклом из Уније у прелазном периоду од шест година, који је завршен 1. јануара 2014. године. Са друге стране, Европска унија овим уговором потврђује слободан приступ роби из Србије тржишту Европске уније.

У међувремену, закључено је још неколико важећих уговора са ЕУ: Споразум о енергетској заједници за југоисточну Европу, Споразум о слободној трговини у југоисточној Европи (ЦЕФТА), Споразум о олакшаној процедури за издавање виза и Споразум о реадмисији лица која незаконито бораве у земљи потписници, Споразум о стабилизацији и придруживању.

Након две године од потписивања, ратификација ССП-а завршена је у јуну, а Споразум је ступио на снагу 1. септембра 2013. године, чиме је Србија постала придружени члан ЕУ.

Европски савет је 1. марта 2012. године донео одлуку да Србији додели статус кандидата за чланство у Европској унији, након што је Европска комисија у свом мишљењу о кандидатури Србије у октобру 2011. године препоручила да се нашој земљи додели статус кандидата за чланство у Европској унији, те да се преговори о чланству отворе чим Београд оствари напредак у дијалогу са Приштином.

Европски лидери на састанку у Бриселу 28. јуна 2013. одлучили су да преговори са Србијом о приступању Европској унији почну најкасније у јануару 2014. године, када је одржана и Прва међувладина конференција са Србијом, чиме су преговори о чланству формално отворени.

36. Шта је предмет преговора о чланству Србије у ЕУ?

Основни принцип приступања Европској унији је да држава која жели да приступи ЕУ мора да прихвати правни систем који постоји у Европској унији у тренутку приступања. То значи да се не преговара о суштини правних тековина ЕУ, већ се она узима као дата. Други принцип је да даном уласка у чланство ЕУ те тековине важе за нову чланицу на исти начин као и за старе државе чланице.

Оно о чему се заправо преговара су прелазни рокови и изузеци од правила да се право ЕУ примењује у новој чланици одмах након приступања. Правне тековине ЕУ представљају систем правила који је настајао постепено током 60 година постојања ЕУ и њега чине правила својствена високоразвијеним тржишним привредама. Јасно је да нова држава не може за неколико година, колико траје процес приступања, да надокнади 60 година неометаног развоја ЕУ. Због тога је могуће договорити временски ограничене изузетке од потпуне примене правила.

Ради лакшег преговарања и вођења преговора, правне тековине ЕУ су подељене у 35 поглавља о којима се посебно, паралелно, преговара. Највећи број изузетака договара се у областима које захтевају велике инвестиције у достизању технолошких стандарда које прописује Европска унија, а које државе чланице морају саме да финансирају (пољопривреда, животна средина). Нови приступ Европске комисије преговорима са будућим државама чланицама налаже да се преговори у поглављима 23 и 24, која обухватају области правосуђа и основних права, и правду, слободу и безбедност, отворе на почетку, што раније, како би државе кандидати имале довољно времена да спроведу неопходна прилагођавања у овим областима.

37. Да ли ћемо након уласка у ЕУ имати већу правну сигурност?

Правна сигурност у Србији ће расти са напредовањем процеса европске интеграције, будући да су реформа и ефикасност судства основни услови за чланство у ЕУ. Без достизања стандарда у овој области, Србија не може постати чланица ЕУ. Највећу корист у овом процесу имаће привредници и грађани наше земље.

38. Да ли улазак у ЕУ пружа могућност покретања парничних поступака пред европским судовима, уколико нисмо задовољни поступком или пресудом домаћих судова? Којем европском суду се обраћамо?

Врховни касациони суд Србије ће остати највиша инстанца којој грађани Србије могу да се обрате. Судови у Србији ће бити у могућности, а Врховни касациони суд Србије у обавези да – уколико се пред њима расправља о случају који се односи на примену европског права – захтевају од Европског суда правде одговор о тумачењу и примени европског права. Али, домаћи судови ће и даље бити адреса којој ће се грађани обраћати за заштиту својих права.

Будући да је Србија чланица Савета Европе, наши грађани већ сада могу да се обраћају Суду за људска права у Стразбуру ако сматрају да су њихова права угрожена неким актом државних власти у Србији. Међутим, да би упутили жалбу суду у Стразбуру, наши грађани морају да исцрпе сва редовна правна средства у нашој земљи.

39. Како ускладити правно регулисање и праксу?

Постојање правне државе је један од критеријума из Копенхагена који државе кандидати морају да испуне да би постале чланице ЕУ. Спровођење законодавства ЕУ једнако је важан део преговора о приступању као и њихово усвајање. Стога напредак у преговорима зависи и од способности државе да реализује усвојене прописе. С обзиром на очекиване потешкоће при спровођењу прописа Уније, Европска комисија обезбеђује државама кандидатима различите врсте финансијско-техничке помоћи (нпр. програми Таекс, Твининг, Европа за грађане, Хоризонт, Темпус, Еразмус, Креативна Европа... које користи наша земља, као и други програми који су нам сада или ће нам бити доступни с напредовањем у процесу приступања Европској унији).

40. У којој мери ће након приступања ЕУ правни систем Републике Србије бити усклађен са прописима ЕУ?

У спровођењу Споразума о стабилизацији и придруживању одређене су приоритетне области које ће се у Републици Србији усклађивати за законодавством ЕУ. Нису све области одлучивања у истој мери усклађене на нивоу ЕУ (нпр. у образовању још увек свака држава одлучује засебно; правосудни систем је различит од државе до државе). Према Споразуму о стабилизацији и придруживању, приоритетне области које треба законодавно ускладити су: заштита конкуренције и државна помоћ, интелектуална својина, систем јавних набавки, стандардизација, метрологија, овлашћивање и оцењивање усаглашености са техничким прописима, заштита потрошача, рачуноводство, финансијске услуге, саобраћај, здравље и безбедност на раду, заштита података, једнаке могућности за мушкарце и жене. Наведене области су у директној вези са остваривањем четири основне слободе и са успостављањем унутрашњег тржишта, а преостаје читав низ других области које ће законодавство Републике Србије морати да у фази преговора о чланству усклади са прописима ЕУ (пољопривреда, енергетика, јавне набавке, опорезивање, право конкуренције, право интелектуалне својине, царинска унија, заштита животне средине, регионална и структурна политика...).

6

ЕВРО, ЗАЈЕДНИЧКО ТРЖИШТЕ

41. Шта подразумевамо под појмовима „заједничко тржиште“ и „четири слободе“?

Европска унија је тржиште састављено од 28 земаља које чине Унију, познато под називом јединствено или заједничко тржиште. Пословање заједничког тржишта почива на принципу према коме се унутар овог простора трговина одвија слободно, без ограничења и уз заштиту правила конкуренције и гарантовање четири слободе које се односе на кретање робе, услуга, људи и капитала.

Слобода кретања робе подразумева да трговина производима између земаља ЕУ не сме да буде ограничена наметањем царина или других такси, нити бесцаринским ограничењима као што су контингенти и квоте. Препреке трговини могу да буду и скривене забране које нису одмах видљиве. У ову категорију препрека спадају нпр. национални прописи који се примењују само на увозну робу и на тај начин је дискриминишу у односу на домаћу.

Слободно кретање услуга се најбоље може објаснити на примеру банака. Банка која је према прописима основана у једној од земаља ЕУ аутоматски ће моћи да своје услуге понуди и у другим државама чланицама. Исто важи и за сва друга предузећа у области услуга.

Слобода кретања људи значи да радници у Европској унији имају право да се крећу из једне у другу земљу у потрази за запослењем, при чему и они и њихове породице аутоматски добијају дозволу за рад и пребивалиште у земљи запослења. Подразумева се и слобода оснивања предузећа, која обухвата право предузетника да региструје своју делатност у било којој земљи чланици.

Слобода кретања капитала означава да физичка и правна лица имају право да преносе свој новац из једне земље ЕУ у другу ради инвестирања. Ова слобода се примењује и на право преноса новца за куповину непокретне имовине у другој држави ЕУ.

Заједнички за све четири слободе је принцип да је слобода кретања загарантована. Изузеци су ограничени само на случајеве који представљају претњу јавној безбедности и здрављу људи.

42. Шта је евро?

Евро је заједничка валута 18 чланица ЕУ (Аустрија, Белгија, Грчка, Естонија, Ирска, Италија, Кипар, Летонија, Луксембург, Малта, Немачка, Португал, Словачка, Словенија, Финска, Француска, Холандија и Шпанија) које су се „одрекле“ својих националних валута.

Увођење у оптицај новчаница и кованица заједничке европске валуте – евра – 1. јануара 2002. године је један од кључних тренутака за европске интеграције. Све нове државе чланице су се Споразумом о приступању обавезале да замене своје националне валуте евром, под условом да испуне неопходне критеријуме. Рок за испуњавање ових критеријума није стриктно дефинисан.

43. Који су критеријуми за увођење евра?

Критеријуми за увођење евра су познати као критеријуми конвергенције и односе се на следеће захтеве:

- ✓ Стопа инфлације не сме да буде за више од 1,5 одсто већа од просека три чланице са најмањом стопом инфлације;
- ✓ Јавни дуг не сме да прелази 60 одсто домаћег бруто производа (БДП);
- ✓ Трговински дефицит мора бити испод 3 одсто БДП-а;
- ✓ Дугорочна каматна стопа не сме бити виша од 2 одсто у односу на државе чланице са најнижим стопама инфлације;
- ✓ Неопходна је стабилност девизног курса.

44. Да ли ће се на територији наше земље увести евро као валута када уђемо у ЕУ?

Да би чланица ЕУ постала и чланица „евро зоне“, мора да испуни веома захтевне критеријуме конвергенције. Пре уласка у монетарну унију, чланица мора да се покаже способном да учествује, како у економској, тако и монетарној унији.

45. Који су економски услови за улазак у ЕУ?

Постојање тржишне економије и способност предузећа да одговоре конкуренцији из ЕУ постављају се као два најбитнија економска услова за улазак у ЕУ. Ово је посебно осетљиво питање, јер наша земља још увек није прошла кроз процес транзиције и неопходно је да се створе услови за јачање домаћих предузећа како би опстала на конкурентном европском тржишту. Повећање конкурентности наших фирми један је од основних услова за њихов улазак и опстанак на заједничком тржишту ЕУ, које данас броји више од 507,4 милиона људи. ЕУ има бројне програме техничке и финансијске помоћи који су усмерени на прилагођавање држава кандидата за предстојеће чланство и изазове које оно доноси.

46. Каква су правила у ЕУ у вези са монополима? Да ли ће и даље опстати монополи у Србији?

Још су оснивачи Европске економске заједнице знали да је за изградњу јединственог тржишта изузетно важно стварање тржишне конкуренције. Конкуренција омогућава да тржиште ефикасније испуњава своје функције и да потрошачи добијају могућност избора и квалитетније производе по нижим ценама. Стога је од свог настанка Европска унија развијала антимонополске прописе, а њихово спровођење поверила Комисији.

Прописи ЕУ забрањују картелску поделу тржишта и договарање цена, коришћење доминантне позиције на тржишту за подизање цена или елиминацију конкуренције, регулишу спајање великих компанија како би спречиле стварање монопола. ЕУ је укинула државне монополе у областима у којима су дуго постојали, попут телекомуникација, снабдевања електричном енергијом или гасом. Поред тога, прописима ЕУ су забрањене државне субвенције предузећима, осим у изузетним случајевима, будући да се на такав начин нарушава конкуренција.

Државне субвенције су ипак дозвољене у појединим случајевима попут природних непогода, предузећима у неразвијеним подручјима, малим предузећима, предузећима која се баве истраживањима и развојем нових технологија, заштитом животне средине и сл.

У процесу приступања Европској унији, Србија ће морати да створи услове за тржишну конкуренцију и да укине државне и приватне монополе у свим секторима, па тако и у области телекомуникација, нафтної индустрији, производњи и дистрибуцији електричне енергије, малопродаји.

47. Како ће процес приближавања ЕУ утицати на наша предузећа?

Наша земља се тренутно налази у процесу интеграције, који је истовремено и процес транзиције. Интеграција у ЕУ би требало да доведе до убрзавања неминовног процеса реструктурисања наше привреде, као и до трансформације неконкурентних индустријских грана ка онима које могу да равноправно учествују у тржишној утакмици. У процесу приступања заједничком тржишту Европске уније отварају се могућности за пласман наших производа и услуга, посебно након најновијег проширења. Извоз који су наша предузећа остварила у ЕУ у првих шест месеци 2016. године износи 67,2% укупног извоза Србије.

48. Да ли ћемо имати бољу економску ситуацију када уђемо у ЕУ?

Да би наша земља могла да уђе у ЕУ, морамо да стабилизујемо економску ситуацију и омогућимо неометано функционисање тржишне привреде. Уласком у ЕУ, наша предузећа имала би бољи приступ капиталу, опреми и технологијама, што би утицало на повећање њихове конкурентности. Конкуренција на заједничком тржишту ЕУ допринеће убрзању неопходне модернизације пословања наших фирми, па ће самим тим утицати и на повећање

продуктивности. Стабилнија економска ситуација аутоматски значи и већи број страних директних инвестиција и отварање нових радних места.

49. Ко сноси трошкове уласка наше земље у ЕУ?

Трошкове уласка једне државе деле грађани, односно порески обвезници те државе, и сама Европска унија. Постоји низ фондова ЕУ којима се заинтересованим државама помаже у испуњавању критеријума за чланство. Са приближавањем државе статусу члана, број тих фондова и средстава се повећава.

И предузећа која нису конкурентна у новонасталим условима либерализације домаћег тржишта, као и државне институције које морају да уложе значајне напоре и средства у успостављање нових институција које намеће чланство у ЕУ, сnose краткорочне трошкове уласка земље у ЕУ. Међутим, чињеница је да су ови трошкови неминовност услед потребе за привредним реформама, које је неопходно спровести и без обзира на даљи процес приступања Србије ЕУ.

Приватни предузетници такође сnose део трошкова интеграције, посебно јачањем социјалне заштите радника, побољшавањем услова рада, заштитом животне средине, итд. Оно што је неопходно нагласити је да ће коначну корист од реформи које се спроводе на путу ка ЕУ имати пре свега сами грађани.

50. Које су краткорочне, а које дугорочне користи од уласка у ЕУ?

Краткорочне користи углавном се односе на пренос знања и метода, приступ разним фондовима и програмима Европске уније, техничко-финансијску помоћ ЕУ, могућност коришћења фондова намењених смањењу разлика између региона и држава чланица Уније.

Дугорочне користи се односе на многобројне позитивне ефекте који се очекују од примене европских прописа, учествовања на великом, заједничком тржишту, модернизације привреде, пораста директних страних улагања, отварања нових радних места, заштите права потрошача, итд.

51. Како ће улазак у ЕУ утицати на животни стандард грађана?

Било би нереално очекивати да ће уласком Србије у Европску унију бити превазиђени сви проблеми са којима се као друштво суочавамо. Међутим, процес приступања ће веома позитивно утицати на успостављање стабилне економске климе, а самим тим и на већи прилив страних директних инвестиција, посебно у оним индустријским гранама и областима које су оријентисане ка извозу. У тим гранама ће доћи до отварања већег броја нових радних места, али и раста стандарда грађана. Ово потврђују и економски показатељи у неким државама чланицама Европске уније, као што су Словачка, Чешка, Пољска, Мађарска, Словенија...

52. Хоће ли се повећати страна улагања у наше компаније и да ли ће се отворати нове фабрике?

Процес интеграције наше земље ће сигурно позитивно утицати на прилив страних инвестиција. Разлог за то је што ће се хармонизацијом нашег законодавства са европским створити сигурно правно окружење за оснивање и пословање предузећа. То потврђују и искуства нових држава чланица ЕУ.

53. Шта ће бити са царинама?

Закључењем Споразума о стабилизацији и придруживању 2008. године, Србија и ЕУ су се договориле да Србија постепено укида царине на увоз робе из ЕУ до 1. јануара 2014. године, када је завршен процес трговинске либерализације. Са друге стране, у Споразуму је договорено да и након истека овог рока, дакле и после 1. јануара 2014. године, за одређене пољопривредне производе, који су од стратешке важности за Србију (дуван, парадајз, паприка, јабуке, шљиве, итд), царине остану све до чланства Србије у ЕУ. Истовремено, наши производи могу се, према одредбама ССП, без икаквог прелазног периода, слободно пласирати на тржиште Европске уније која броји више од 507 милиона потрошача.

Битно је напоменути да је од 2000. године ЕУ увела једностране преференцијалне трговинске мере према нашој земљи које подразумевају извоз већине наших производа на тржиште Европске уније без икаквих ограничења. Ограничења постоје за извоз шећера, јунетине и неких врста риблих производа за које важе количинска ограничења, тзв. квоте. Овај систем квота је задржан и у оквиру ССП.

Уласком Србије у ЕУ, сва међусобна ограничења (царинска и количинска) биће укинута.

54. Да ли је тачно да након уласка у ЕУ српски традиционални пољопривредни производи (сиреви, ракија) неће моћи да се продају на тржишту?

Није тачно. Традиционалне производе који се праве у домаћинствима биће и даље могуће производити за сопствене потребе. Ако се традиционални пољопривредни производи пласирају на тржиште, неопходно је да испуњавају опште захтеве који се односе на безбедност прехранбених производа, односно да задовоље минималне прописане хигијенске и ветеринарске захтеве. Циљ је да се потрошачи заштите од могућих нежељених ситуација, као што су тровања храном. Ови захтеви су већ пренети у домаћи Закон о безбедности хране.

Такође, удруживањем са другим произвођачима и дефинисањем карактеристика, посебности и технологије производње, мали произвођачи имају могућност да раде на заштити географског порекла својих производа или традиционалних специјалитета. Регистрација ознака географског порекла и традиционалних специјалитета на нивоу ЕУ од стране наших произвођача није условљена чланством Србије у ЕУ. Произвођачи традиционалних пољопривредних производа имају могућност да подигну квалитет својих производа и постигну бољу цену на

тржишту, јер производи са ЕУ ознакама квалитета постижу у просеку вишу цену од истих таквих производа који немају заштићено порекло или заштићен поступак производње.

55. Да ли је у земљама ЕУ забрањено клање стоке и производња домаћих специјалитета од меса у домаћинствима?

Клање животиња у домаћинствима и производња специјалитета од меса је дозвољено за потрошњу у том домаћинству (погледај питање 54). Клање живине и кунића је дозвољено у домаћинствима без омамљивања, док је клање свиња, оваца и коза могуће искључиво уз дозволу ветеринарске службе и уз претходно омамљивање животиња на један од прописаних начина. Законодавство ЕУ предвиђа одређена одступања од правила када су у питању ритуална (верска) клања животиња.

56. Да ли су у ЕУ дозвољени производња и промет ГМО (генетички модификованих организама)?

Промет ГМО производа није апсолутно забрањен, али је изузетно ограничен. ЕУ има један од најрестриктивнијих режима када су у питању ГМО који се користе за људску потрошњу (генетски модификована храна). ЕУ успоставља строг систем прибављања дозвола који претходи стављању ГМО производа на тржиште или издавања дозвола за гајење ГМО. Другим речима, забрањено је стављање на тржиште, односно гајење генетички модификованих култура које претходно нису прошле дугу и ригорозну процедуру одобравања у којима се испитују њихова ризична својства. Уколико постоји научно утемељена сумња да ГМО производ може изазвати негативне ефекте по здравље људи, биљака, животиња, животну средину и биодиверзитет, ЕУ неће одобрити овакав производ све док се сумња не уклони, односно све док се сматра да је ризик по заједницу од таквог производа превисок. Такође, према прописима ЕУ, обавезно је јасно обележавање хране која у себи садржи претходно одобрени ГМО, тако да су потрошачи обавештени да ли храна коју купују садржи у себи генетички модификоване састојке. Због негативног става потрошача у ЕУ према ГМО, овако обележена храна у пракси тешко проналази свој пут до купца. Велики број држава чланица ЕУ користи додатну заштитну меру на коју имају право према прописима ЕУ, чиме заправо забрањују комерцијално гајење генетски модификованих култура на својим територијама.

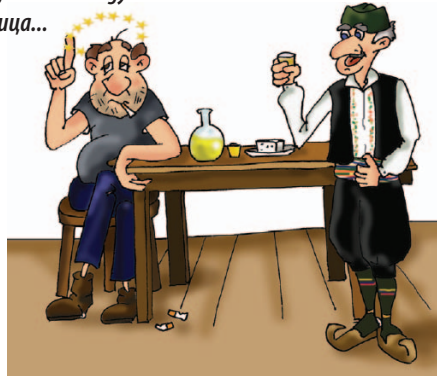
57. Да ли ће српски пољопривредни произвођачи, након пуноправног чланства, добити исти ниво субвенција као они у „старим“ чланицама ЕУ?

Хоће, али не одмах по уласку у Европску унију. У случају Хрватске одређен је прелазни период од 10 година током којих се удео финансирања директних плаћања из буџета ЕУ постепено повећава до 100% износа који добијају „старе“ државе чланице. Тако ће хрватски пољопривредници достићи ниво подстицаја из буџета ЕУ за

директна плаћања које примају „старе“ државе чланице 2022. године. Хрватска као чланица ЕУ има могућност да из националног буџета доплаћује подстицаје за пољопривреднике до пуног износа који, у просеку, примају пољопривредници у „старим“ државама чланицама из буџета Европске уније. Важно је истаћи да ће, уласком Србије у ЕУ, право на директну помоћ из фондова ЕУ имати сви регистровани пољопривредни произвођачи, уз услов да се придржавају правила производње који су у складу са очувањем здравља људи, животиња и биљака, заштитом животне средине и добробити животиња. Такође, на нивоу Европске уније, постоји тенденција изједначавања износа директних плаћања између „нових“ и „старих“ држава чланица.

*'Ајше ви у њу Европу без мене.
Ако не дају да са мном иду и
сир и мученица...*

*Ама моју. Само морају да буду
јройисно јроизведени и јяковани!*

ЈАВНО МЊЕЊЕ

58. Шта наши грађани мисле о европским интеграцијама?

Канцеларија за европске интеграције Владе Србије од 2002. године два пута годишње спроводи истраживања јавног мњења о ставовима грађана у вези са процесом европских интеграција. Резултати досадашњих истраживања указују на већинску подршку наших грађана европским интеграцијама. Сва истраживања показују и да највећи проценат грађана сматра да би реформе, и да нису услов за улазак у ЕУ, требало спроводити због нас самих.

Сви резултати ових истраживања доступни су на интернет адреси Канцеларије: www.seio.gov.rs.

59. Ко је више заинтересован за улазак у Европу – млађе или старије становништво?

Истраживања јавног мњења показују да проевропску оријентацију заступа образованији део становништва између 45 и 59 година, који даје највећу подршку европској интеграцији Србије, а затим и млади узраста 18 – 29 година. Постоје и регионалне разлике: подршка је најснажнија у Војводини, централнозападној Србији, а затим у Београду и југоисточној Србији.

*У војску, синко, а?
Е, кад сам ја 1951 ишао...*

*Ма не комшија!
Идем на сџудије у Лондон.*

8

ЕУ И МЛАДИ, ОБРАЗОВАЊЕ

60. Како ће се улазак у ЕУ одразити на наше школство?

У Европској унији не постоји јединствен и уједначен образовни систем, тако да је област академског образовања у надлежности сваке државе чланице. Међутим, активности које Унија предузима у области размене студената и професора и међусобног признавања диплома изузетно су значајне. Сврха признавања диплома је у директној вези са слободним кретањем радника, односно олакшавањем приступа пословима у другим државама чланицама.

61. Какве могућности се указују студентима уласком у ЕУ?

Приближавањем Србије Европској унији повећавају се могућности академског образовања наших студената у државама чланицама ЕУ. Већина програма прати и усклађивање академског образовања држава чланица Уније, европског економског простора и држава кандидата за чланство у ЕУ са одредбама Болоњске декларације. Главни циљ Болоњске декларације је креирање европског простора високог образовања. То подразумева решавање питања признавања диплома стечених у другим европским државама, јасно утврђивање критеријума дипломских и последипломских студија, усклађеност са европским системом преноса кредита (бодова), као и уклањање других препрека слободном избору места студирања. Примера ради, Србија има могућност да учествује у програму Еразмус +, који је нови програм Европске уније, успостављен у оквиру финансијске перспективе 2014-2020. године, а наследио је неколико програма за образовање у којима је Србија учествовала у претходном периоду: Темпус, Еразмус Мундус, Програм за целоживотно учење и Млади у акцији.

Еразмус + покрива области образовања, младих и спорта. Планирани буџет за наредни седмогодишњи период износи 14,774 милијарди евра, у оквиру којег ће бити финансијски подржани пројекти на свим нивоима образовања, а посебно ће се подстицати већа синергија формалног и неформалног учења и приближавање потребама тржишта рада. Посебна вредност подршке обезбеђене у оквиру овог програма (што је случај и са

осталим програмима ЕУ) је у томе што ствара могућности и подстиче сарадњу и повезивање земаља учесница, укључујући и државе чланице, у дефинисању образовних политика. Програм промовише признавање стечених квалификација, као и отворен приступ образовним материјалима и документима који настају у оквиру финансираних пројектних активности. Још једна битна димензија овог програма је подршка младима у развоју лидерских вештина, како би се активно укључили у грађанско друштво. У области спорта приоритетна област финансијске подршке је сарадња и умрежавање спортских организација. За спровођење програма надлежна је Европска комисија и Еразмус + канцеларије на националном нивоу.

62. Какве ће бити могућности за студирање у иностранству када уђемо у ЕУ?

Иако наши студенти и сада имају могућност да се школују на универзитетима широм Европе, уласком наше земље у ЕУ њихов статус ће бити знатно побољшан и моћи ће да студирају под истим условима као и држављани државе о којој је реч. То укључује и једнаке трошкове студирања и једнак третман при упису на универзитет. Студент из друге државе чланице током трајања студија има право и на здравствену заштиту у држави у којој студира, у складу с важећим прописима о здравственој заштити који се примењују на студенте држављане. Студент је дужан да сам обезбеди средства која ће покрити његове животне трошкове у току студирања у другој држави чланици. Осим ових права и обавеза које се односе на целокупне студије, студентима се омогућава да им један семестар у програму Еразмус + буде признат као део редовних студија у сопственој земљи.

63. Да ли ће дипломе наших школа моћи да се нострификују када Србија уђе у ЕУ?

Прописима ЕУ омогућено је да се држављани једне државе чланице запосле и да им се признају квалификације у другој држави чланици. Након уласка наше земље у Унију, диплома завршеног факултета у Србији, као докуменотидоказује стручност неке особе у одређеној области, биће призната у свакој држави чланици.

64. Зашто се на нашим факултетима примењује Болоњска декларација, иако нисмо у ЕУ?

Болоњски процес започет је у јуну 1999. године с циљем да до 2010. године европске универзитете учини конкурентнијим. Главни циљ Болоњске декларације је креирање европског простора високог образовања. Одредбама Болоњске декларације промовише се значајније укључивање студената у образовни процес, при чему је обим студија одређен бројем бодова које носе поједини предмети. Болоњски процес није успостављен на нивоу Европске уније и не односи се само на државе чланице, тако да је и Србија приступила усклађивању свог образовног система.

Представници Министарства просвете Републике Србије су 18. септембра 2003. године потписали у Берлину Болоњску декларацију. Народна Скупштина Републике Србије усвојила је Закон о високом образовању, који предвиђа реформу високог образовања у складу са одредбама Болоњске декларације.

65. Које су најпознатије студентске организације у ЕУ?

У Европској унији постоји велики број студентских организација. Неке од најзначајнијих су ESU (*European Students' Union*), AEGEE (*Association des Etats generaux des etudiants de l'Europe*) и ESN (*Eraasmus Student Network*). Циљеви ових организација су промовисање комуникације и интеграције међу студентима, подстицање и развој програма за размену студената, те сарадња међу студентским организацијама на европском нивоу.

У Србији су организације СКОНУС (Студентска конференција универзитета Србије, као представничко тело) и СУС (Студентска унија Србије) већ пуноправни чланови ESU-а.

Ово се, чича, зове еколоџија...

66. Који су то европски еколошки стандарди?

Очигледно је да еколошки проблеми превазилазе државне границе. Могу да настану у једној земљи, али да утичу на шире окружење. Због тога је ЕУ увела стандарде, како би се обезбедила еколошка заштита, смањио ниво загађености и омогућило решавање еколошких проблема. Прописи из ове области односе се првенствено на квалитет воде за пиће, а постављени параметри су прихватљиви за здравље потрошача и у складу су са стандардима Светске здравствене организације. Ту су и прописи о квалитету ваздуха, јачини буке, проблеми одлагања отпада, затим они који се односе на заштиту природе и биодиверзитета, те заштиту угрожених биљних и животињских врста.

67. Да ли можемо да достигнемо еколошке стандарде Европске уније?

Услед недостатка средстава, и добрим делом због небриге према животној средини, у нашој земљи стање у овој области није задовољавајуће. ЕУ има изграђене високе критеријуме у области заштите животне средине и не прихвата компромисе. Приближавање тим стандардима пре свега је у интересу грађана Србије. Наша земља је, уз помоћ ЕУ, покренула многе пројекте за побољшање квалитета животне средине, развоја свести о потреби њене заштите, али и за јачање неопходних административних капацитета за побољшање стања у овој области. Из европских фондова, тј. ИПА средстава, од 2000. до 2013. године је за сектор животне средине у Србији издвојено 95,34 милиона евра. У оквиру ИПА 2013 програмског циклуса за сектор животне средине издвојено је 14,6 милиона евра за пројекте који ће наставити да доприносе процесу усклађивања домаћег законодавства са законодавством ЕУ у области заштите животне средине, подизању институционалних капацитета, даљем развоју управљања отпадом и отпадним водама. Након ИПА 2013 програмског циклуса, животна средина није била у фокусу програмирања због проблема у имплементацији великих инфраструктурних пројеката. Тренутно је у току процес програмирања ИПА 2017 где животна средина заузима битну позицију и са аспекта предложеног укупног износа ИПА средстава из којих ће се финансирати предложене интервенције и са аспекта важности процеса даљег развоја сектора отпада, а нарочито сектора отпадних вода за нашу земљу.

За више информација:

Република Србија
Влада
Канцеларија за европске интеграције
**Republic of Serbia
Government**
European Integration Office

Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије

Немањина 34, 11 000 Београд
телефон: 381 11/3061 100
факс: 381 11/3061 110
www.seio.gov.rs
office@seio.gov.rs
 KancelarijaEvropskeIntegracije
 @SEIOrs

Делегација Европске уније у Републици Србији

Делегација Европске уније
у Републици Србији

Владимира Поповића 40/IV
11070 Београд
телефон: 011/3083200
факс: 011/3083201
delegation-serbia@ec.europa.eu
www.europa.rs
 euinfo.rs @euicbg

инфо центар

Краља Милана 7
11000 Београд
телефон: 011/4045400
info@euinfo.rs
www.euinfo.rs
 euinfo.rs
 @EUICBG euicbg

инфо кутак

Михајла Пупина 17
21000 Нови Сад
телефон: 021/451625
officens@euinfo.rs
 euipnovisad
 @EuinfoNS

инфо кутак

Војда Карађорђа 5
18000 Ниш
телефон: 018/241561
officenis@euinfo.rs
 euipnis
 @EUinfoNis

ЕУ у књигама:

ДИГИТАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ

Колекција Народне библиотеке Србије садржи публикације које су издале Делегација Европске уније у Републици Србији, Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије и партнерске организације, а које пружају информације о различитим аспектима европских интеграција, настанку и развоју ЕУ, као и односима Србије и ЕУ:

www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/knjigeoEU

ЕУ у библиотекама:

Публикације и књиге о Европској унији на српском језику можете наћи у библиотекама широм Србије.

www.euinfo.rs/euteka

Република Србија
Влада
Канцеларија за европске интеграције

REPUBLIC OF SERBIA
GOVERNMENT
European Integration Office

Делегација Европске уније
у Републици Србији